

дентського гранта, то тут виникали деякі ускладнення. Хоча я виграв 350 тисяч гривень за проект сценарію, але грошей мені у відділі культури не дали! Довелося вибивати, але, зрозуміло, коштидесь залягли. Вже ніби є зрушення, але все одно це все не надійно! А вони мені конче необхідні — працюю над повнометражною картиною!

— Тарасе, побувавши на такій престижній феєрії, ти здобув досвід і, можна припустити, не лише власний, а й для всієї країни. Можливо, хочеш чимось поділитися, на щось звернути увагу?

— Насамперед на те, що на «Берлінале» є закономірність, — представлений режисер автоматично асоціюється із країною, яку він презентує, проте українського прапора там не було. Там від України були ми з Кірою Муратовою, і нам від то-

го було не по собі. Просто такий фестиваль — у першу чергу ринок, — а, власне, атрибутика держави — це її місце на цьому світовому ринку, її товар! І немає значення, новий це матеріал, чи старий, є хроніка, але навіть цього там не представлено від нас!

— І, можливо, на завершення ти хотів би ще щось додати?

— Лише одне: в нашій країні потрібно всіляко інвестувати у вітчизняне кіно, інакше нічого не буде! Росії дали зрозуміти, що вкладати в кіно — це круто, ось тепер вони мають і кіно, і дивіденди. У нас такого немає. Гадаю, що саме такі видання, як ваше, повинні обов'язково на цьому наголошувати. Я вірю в наше кіно!

Будемо думати, казати, робити кіно — будем і мати його!

М о л о д е к і н о У к р а ї н и

48 Олексій Радинський

Весна документалістики

Схоже на те, що в механізмі блокування українського документального кіно щось не спрацювало. Протягом перших місяців 2002 року відбулися прем'єри нових фільмів: «Червона земля» Сергія Буковського, «Пасажири з минулого століття» та «На незнайомому вокзалі» Віктора Олендера, а в березні одразу троє документалістів-дебютантів представили свої стрічки, зафільмовані на «Укркінохроніці». Це спричинилося до розмов про «документальний ренесанс», подібний до того, що стався в 70-х роках. Тоді у Києві почала працювати група талановитих випускників ВДІКу (В. Піка, М. Мамедов, А. Сирих, О. Коваль), що досягли неабияких успіхів. Сьогодні говорити про появу нового сформованого покоління ще зарано. Та перші пагони вже проросли.

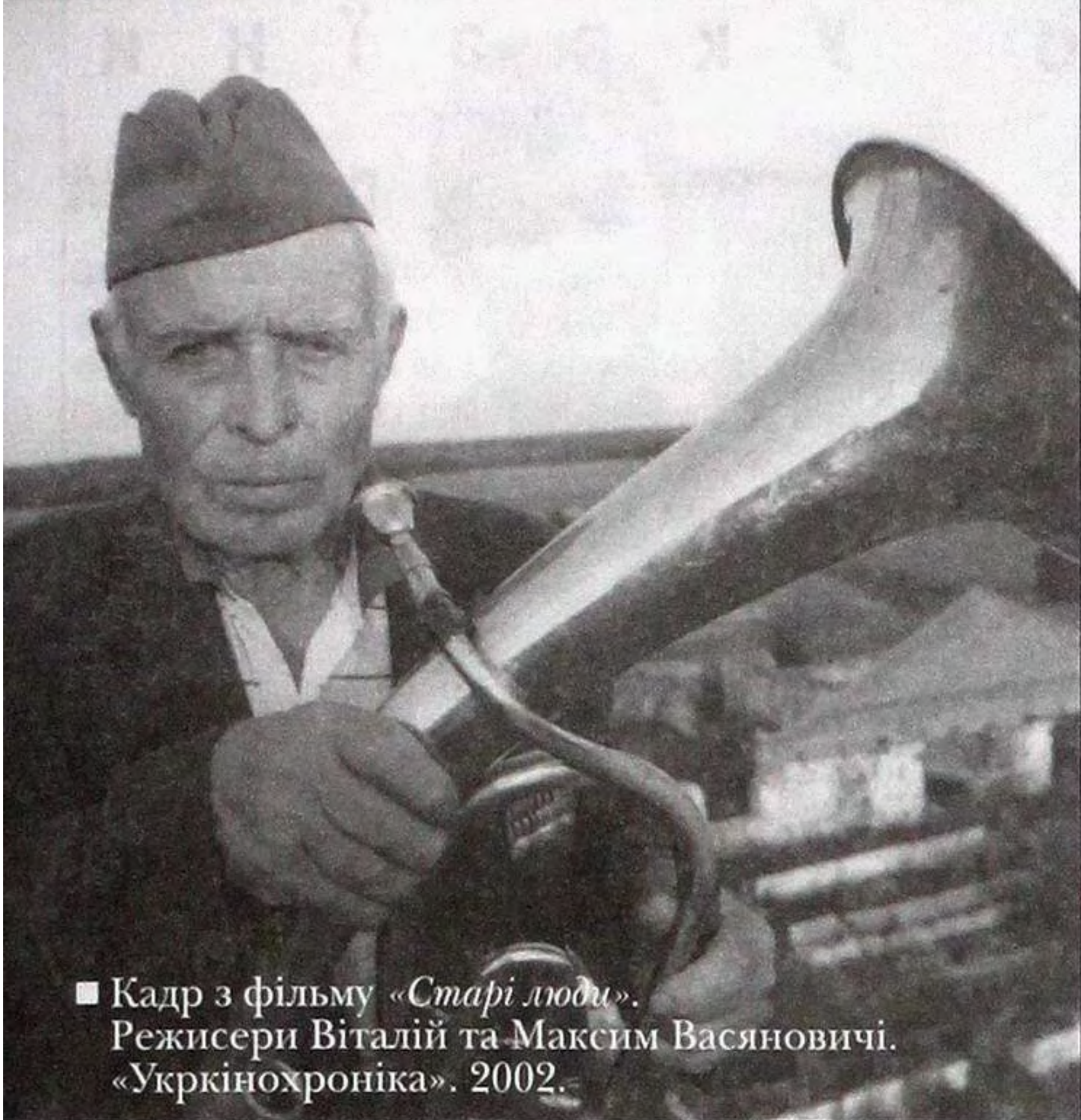
Отже, 26 березня в Будинку кіно показано три короткометражні фільми, замовлені та профінансовані Міністерством культури і мистецтв: «Різдво» Олеся Саніна, «Томен. Кольори життя» Максима Суркова та «Старі люди» Максима і Валентина Васяновичів. Усі фільми були заявлені як дебютні, хоча Олесь Санін давно вже минув статус початківця, і його присутність у компанії учорашніх студентів здавалася дивною. Втім, усі три стрічки мають багато спільного. Нарешті реальні гроші почали давати молодим, і ризик, пов'язаний з недосвідченістю та «ненадійністю» дебютантів, виправдався. Фільми зроблено впевнено, професійно, так нестандартно та вигадливо, що деякі метри могли б цьому позаздрити. Дуже тішить, що молоді не бояться експериментувати навіть у «замовних» стрічках.

Завдяки своїй попередній стрічці «Гріх» Олесь Санін здобув репутацію перспективного та самобутнього режисера. Його «Мамай» є найочікуванішою прем'єрою року. Це підвищило інтерес до «Різдва», і стрічка виправдала надії. «Різдво» — авторська спроба Саніна розкрити таємничий світ гуцулів. Гуцульщина для режисера — місце, де звичні часові координати майже повністю зітерто. В цьому — феномен гуцульського світогляду. Гуцули не користуються загальноновизнаним літочисленням, вони відраховують роки від

певних визначних подій в історії свого роду — наприклад, від трагічного неврожаю. Цей гірський народ живе ніби поза часом. Неможливо уявити гуцула, що розмірковував би над актуальними проблемами політики чи культури. У фільмі Саніна також немає жодних часових ознак. Його скромно знято на чорно-білій плівці, замість авторського коментаря — стилізовані титри на чорному тлі, взяті з книжки Шухевича «Гуцульщина». З «Різдва» видалено все, що могло б повернути глядача до року від Різдва Христового дві тисячі першого, в якому де-факто відбуваються події фільму, — відзначення релігійних свят. Одні й ті самі ритуали виконуються на Гуцульщині протягом століть, і хтозна, чи колись настануть зміни. Тож закономірно, що гуцульські хрести, предмети культу в фільмі мають вигляд химерний, язичницький. Час не зупинився, його просто нема. Тому й лякає єдиний елемент сучасності у стрічці — футболка з написом *Chicago Bulls*, в яку зодягнений один із гуцульських хлопчаків.

Санін є сьогодні, певно, найцікавішим із режисерів, що працюють з українською тематикою. Він обходиться без гучних сюжетів, марнослів'я та хвалькуватого показного патріотизму, а працює зі справді серйозними проблемами українства.

Якщо у «Різдві» головними є часові категорії, то

■ Кадр з фільму «Старі люди».
Режисери Віталій та Максим Васяновичі.
«Укркінохроніка». 2002.

«Старі люди» братів Васяновичів загублені у просторі. Ця стрічка могла бути зафільмована в будь-якому українському селі, і не дарма місце дії протягом фільму не назване (його назва прописана одним рядком у фінальних титрах). А от час дії «Старих людей» визначений точно. Процеси старіння, а подекуди й вимирання села — ось сучасні реалії. Статистика твердить, що у селах деяких регіонів України немає дітей віком до 5 років — оскільки рівень народжуваності там дорівнює нулю. Але у фільмі статистики нема. Він показує, що тепер в українському селі мешкають майже виключно старі люди. Старі люди не розуміють, чому так сталося. Старі люди не знають, що буде далі, а перспектива справді лякає. Тим часом єдиний підліток, що з'являється у фільмі, розважається, сідлаючи то дідове теля, то сусідського собаку. Ситуацію, що межує з катастрофічною, зображено разуче, але без голосних соціальних закликів. Напевно, саме такого кіно потребуватимуть наші нащадки, аби відтворити стан України на зламі епох.

«Томен. Кольори життя» М. Суркова — типове «кіно на замовлення», чергова стрічка-портрет. На цей раз об'єктом уваги стала українська художниця Марія Томен, що мешкає в Парижі. Та навіть працюючи в «шаблонному» жанрі, молоді автори спромоглися на експеримент. Привернула увагу операторська робота Вадима Лькова — такого дебюту ми не бачили вже давно. Щоправда, його екзерсиси з картинами Марії Томен іноді здавалися варварськими. Це велике етичне питання: чи мають право режисер та оператор за допомогою екранних можливостей експериментувати з полотнами художника — героя фільму. Втім, парадокс у тому, що у стрічці «Кольори життя» твори Марії Томен набагато цікавіші, ніж у реальності (її роботи були виставлені в Будинку кіно після прем'єри стрічки).

Тож Міністерство культури та мистецтв України не помилилося, замовивши фільми молодим перспективним режисерам. А документальне кіно, малобюджетне і немасштабне, має набагато більше шансів вижити у сучасній ситуації. То, може, майбутнє — за документалістикою?

■ Кадри з фільму «Різдво».
Режисер Олесь Санін.
«Укркінохроніка». 2001.